

доходів, образование и эффективность рекламных акций. На начальном этапе продвижения товара на рынок наиболее целесообразным представляется формирование высокой степени осведомленности о качестве предлагаемой продукции. На следующих этапах требуется меньшее количество побудительных мотивов. С нашей точки зрения для стимулирования сбыта экологически чистой продукции лучше использовать стратегию привлечения потребителей к товару, а не стратегию его агрессивного навязывания.

Список литературы: 1. *Акимов, С. А.* Экология: Человек – Экономика – Биота – Среда / С. А. Акимов, В. В. Хаскин: учеб. – 2е изд. – М.: Юнити, 2000. – 566 с. 2. *Баканов, М. И.* Теория экономического анализа: учеб./ М. И. Баканов, М.В. Мельник, А. Д. Шеремет. – 5-е изд., переработ. и доп. – М.: Финансы и статистика, 2005. – 536 с. 3. *Мескон, М. Х.* Основы менеджмента / М. Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури / пер. с англ. – М.: Дело, 2004. 4. *Саенко, К. С.* Учет экологических затрат/ К. С. Саенко. – М.: Финансы и статистика. – 2005. – 376с. 5. *Тихомиров, Н. П.* Методы анализа и управления эколого-экономическими рисками: учеб. пособие для вузов / Н. П. Тихомиров, И. М. Потравный, Т. М. Тихомирова – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 194 с. 6. *Экологический менеджмент / Н. В. Пахомова, А. Эндрес, К. Рихтер.*-СПб.: Питер, 2003. – 544 с.

Надійшла до редколегії 08. 10. 2013

УДК 657
ББК 65.052

К вопросу об оптимизации затратоемкости производства экологически чистой продукции / Белоусов А. И. // Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства – Харків: НТУ «ХПІ». – 2013. – № 52(1025). – С. 3–7. – Бібліогр.: 6 назв.

У статті розглянуто можливості оптимізації витрат по виробництву екологічно чистої продукції орієнтованої на специфічні ринки збуту. Показана значимість і взаємозв'язок обліково-аналітичних процедур в обґрунтуванні перспектив реалізації екологічно чистої продукції побудованих на основі директ-костинг і факторного аналізу.

Ключові слова: екологічні витрати, функції витрат, попит, постійні змінні витрати.

In article is considered possibility to optimization of the expenseses on production of the ecological clean product oriented on specific sales market. It is shown value and intercoupling account-analytical procedures in motivation of the prospects to realization to ecological clean product built on base директ-костинга and factorial analysis.

The keywords: ecological expenseses, functions of the costs, demand, constant variable expenseses.

УДК 631.173:[631.15:65.011.4]

Т. Ю. БІЛОУСЬКО, канд. екон. наук, доц., ХНАУ ім. В.В.Докучаєва, Харків

ПРОБЛЕМИ ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В КОНТЕКСТІ ПІДВИЩЕННЯ ЇХ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

В роботі розглянуто сучасний стан технічного забезпечення аграрних підприємств та визначено основні проблеми оновлення машинно – тракторного парку підприємств. Проаналізовано взаємозв'язок наявності матеріально – технічних ресурсів та ефективності сільськогосподарського виробництва. Обґрунтовано основні напрями забезпечення аграрних підприємств сільськогосподарською технікою з метою підвищення їх конкурентоспроможності.

Ключові слова: матеріально-технічне забезпечення, основні засоби, сільськогосподарська техніка, амортизація, лізинг, аграрна політика, ефективність, конкурентоспроможність.

Вступ. Розвиток ринкових відносин у сільському господарстві вимагає нових підходів щодо вирішення проблеми матеріально-технічного забезпечення сільського господарства. Адже ефективність сільськогосподарського виробництва безпосередньо залежить від повноцінного забезпечення його матеріально-технічними ресурсами.

Матеріально-технічне забезпечення аграрного сектору України в умовах сучасності досягло тієї критичної межі, за якої, навіть при умові існуючої динаміки та невживанні кардинальних заходів стосовно її покращення, уже в найближчий час буде йти розмова про порушення технологічних процесів в тваринництві і рослинництві підприємства, про суттєву екстенсивність виробництва в сільському господарстві взагалі. Тому пошук шляхів забезпечення підприємств та ефективного використання їх матеріально-технічних засобів є досить актуальним питанням сьогодення.

Аналіз останніх досліджень та літератури. Питання матеріально-технічного забезпечення в процесі ринкового розвитку сільського господарства знайшли належне відображення у наукових працях багатьох вчених-економістів: Білецького В.Г., Білоуська Я.К., Вітвіцького В.В., Іванишина В.В., Ліндерса М.Р., Мосіюка П.О., Підлісецького Г.М., Саблука П.Т., Ситника В.П., Трегобчука В.М., Черевка Г.В., Янківа М.Д. та багатьох інших.

Незважаючи на широке коло питань, які вивчались вітчизняними та зарубіжними економістами, ряд із них у зв'язку із поглибленням ринкових відносин на селі потребують удосконалення та розвитку. Зокрема потрібно систематизувати принципи взаємовідносин між суб'єктами виробництва та споживання технічних засобів, вивчити сучасний стан забезпечення і використання сільськогосподарської техніки, оцінити ефективність використання матеріальних ресурсів та розглянути можливі організаційні напрями формування і управління використанням матеріально-технічних засобів сільського господарства, які складаються по мірі розвитку і концентрації аграрного виробництва.

Мета досліджень, постановка проблеми. Метою статті є дослідження сучасних проблем матеріально-технічного забезпечення аграрних підприємств та вивчення й економічне обґрунтування напрямів забезпечення аграрних підприємств технічними засобами для виробництва.

Матеріали досліджень. Теоретична та методологічна основа побудована на використанні базових положень аграрної економіки, наукових розробок провідних вчених з питань сутності формування і функціонування ринку матеріально-технічних ресурсів у сільському господарстві України та інших країн. Інформаційною базою дослідження є законодавчі та інші нормативні документи методичного характеру, статистичні дані Державної служби

статистики України, публікації у наукових та періодичних виданнях з досліджуваної проблеми.

Результати досліджень. У сучасній економічній літературі, що присвячена проблемам виживання та стратегічного успіху підприємств в умовах висококонкурентного середовища, велика увага приділяється факторам успіху, зокрема ключовим і ринковим факторам успіху, ключовим компетенціям, конкурентним перевагам [1]. Внутрішнім аспектом забезпечення конкурентних переваг є ключові компетенції, що мають ресурсне походження. Саме ресурси підприємства приймають форму ключових компетенцій, якщо відбір і комбінація ресурсів здійснюється краще, оригінальніше, швидше за конкурентів та забезпечують основу конкурентного потенціалу підприємства.

Під матеріально-технічним забезпеченням сільського господарства розуміють систему, в якій відбувається вільне споживання матеріально-технічних засобів (техніки, паливно-енергетичних ресурсів, запасних частин, добрив, засобів захисту рослин тощо) шляхом використання послуг підприємств-виробників матеріально-технічних засобів та сервісних підприємств – їх постачальників. Це відносини, які забезпечують формування і використання матеріально-технічних засобів суб'єктами сфери АПК [2].

Криза, яка охопила сільське господарство та інші галузі економіки країни, досить негативно позначилась на матеріально-ресурсному потенціалі, що стало однією з причин скорочення виробництва сільськогосподарської продукції. Значно зменшилось виробництво вітчизняних тракторів, сільськогосподарських машин, устаткування та обладнання. Щорічне вибуття з виробничого циклу амортизованих тракторів, збиральної техніки та інших сільськогосподарських машин і знарядь при практичній відсутності їх поновлення наближає сільське господарство до процесу руйнації техніко-технологічної основи виробничого відтворення. Темпи оновлення машинно-тракторного парку скоротились у 10 – 20 разів [3]. Різко збільшився середній вік наявної техніки і машин для рослинництва, та зменшилась їх кількість, табл.1 .

Таблиця 1. Наявність сільськогосподарської техніки в сільськогосподарських господарствах України, [4]

Показники	2000 р.	2005 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2012 р. у % до 2000 р.
Трактори, тис. шт.	318,9	216,9	177,4	168,6	151,4	147,2	150,2	47,1
у розрахунку на 1000 га ріллі, шт.	11	11	9	9	8	8	8	72,7
Зернозбиральні комбайни, тис. шт.	65,2	47,2	39,1	36,8	32,8	32,1	32,0	49,1
у розрахунку на 1000 га посівної площі зернових, шт.	6	5	4	3	4	4	4	66,7

Так, в 2012 р. кількість тракторів в сільськогосподарських підприємствах України зменшилась в порівнянні із 2000 р. на 52,9%, зернозбиральних комбайнів – на 50,9%. Зменшення техніки в розрахунку на площу ріллі та посівну площу зернових було декілька меншим – на 27,3% та 33,3% відповідно, внаслідок екстенсивного ведення господарства та збільшення площ ріллі та посіву зернових.

Враховуючи той факт, що з кожним роком в господарствах населення збільшується виробництво валової продукції сільського господарства, проаналізуємо забезпеченість технікою цих господарств, табл. 2.

Таблиця 2. Наявність техніки в господарствах населення, [4]

Показники	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2012 р. у % до 2008 р.
Трактори, тис. шт.	158	165	172	179	184	116,5
Зернозбиральні комбайни, тис. шт.	18	20	21	22	23	127,8
Крім того, міні – трактори та мотоблоки, тис. шт.	31	36	44	65	88	в 2,8 р.

Аналіз даних таблиці 2 дозволяє зробити висновок про поступове збільшення техніки в господарствах населення. Так, за 5 років, збільшення кількості тракторів складає 16,5%, зернозбиральних комбайнів – на 27,8%, а кількість міні – тракторів та мотоблоків збільшилась в 2,8 рази.

За допомогою добре налагодженого матеріально-технічного забезпечення системи АПК відбувається інтенсифікація та підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва, зменшується собівартість продукції, підвищуються врожаї та, як наслідок, зростає добробут тих, хто зайнятий в аграрній сфері. Саме тому, подальший розвиток агропромислового виробництва неодмінно пов'язаний з його техніко-технологічним переозброєнням, в якому особливе місце належить питанням формування ринку матеріально-технічних ресурсів агропромислового виробництва.

Ситуація на ринку сільськогосподарської техніки виглядає вкрай негативно, не дивлячись на те, що в Україні в минулому було сформовано потужну галузь машинобудування для агропромислового комплексу, яка об'єднує понад 130 підприємств і конструкторських бюро.

За даними Державної служби статистики України, нині держава не спроможна забезпечити сільськогосподарські підприємства необхідною технікою, що в умовах відновлення ефективної діяльності аграрного сектора України змушує використовувати зарубіжну техніку, яка хоч і значно дорожча, але за продуктивністю, якістю та надійністю перевершує вітчизняні зразки. Так, на українських полях комбайни класу “John Deere”, “Case” та ін. за сезон можуть

зібрати урожай на площі 1,5–2 тис. га, а комбайни “Дон”, “Славутич”, “Нива” – лише 250 – 300 га. Так, серед придбаних у 2012 р. тракторів найбільша питома вага тракторів зарубіжного виробництва – “Беларус” (40,5%), “John Deere” (11,2%), “New Holland” (4,7%), “Case” (4,1%), а питома вага тракторів “ХТЗ” – лише 3,2%. Таж ситуація і з зернозбиральними комбайнами – переважна більшість комбайнів імпортована в Україну [5]. Тому сьогодні вкрай потрібні заходи державної підтримки сільськогосподарського машинобудування, що дозволить випускати сучасну техніку за доступними цінами для вітчизняних товаровиробників сільськогосподарської продукції.

Для аграрних підприємств найдешевший спосіб придбання техніки – договір купівлі-продажу, проте ним можуть користуватись лише ті підприємства, фінансовий стан яких стабільний. Для підприємств, які мають незадовільний фінансовий стан, найбільш прийнятними є договори про надання послуг сільськогосподарської техніки, а для більшості підприємств, фінансовий стан яких задовільний, – договір фінансового лізингу.

Висновки. За останні роки машинно-тракторний парк аграрних підприємств значно погіршився внаслідок економічної скрути та фізичного і морального старіння техніки. Тому організація виробництва і впровадження сучасної сільськогосподарської техніки в Україні є надзвичайно актуальною проблемою, для вирішення якої важливим є визначення заходів для підтримки сільськогосподарських виробників, стимулювання розвитку вітчизняного виробництва сільськогосподарської техніки з відповідною державною підтримкою. Крім того, необхідно здійснити заходи щодо розвитку ринку матеріально – технічних ресурсів та удосконалення цінового механізму, а саме – усунути недоліки інфраструктури агробізнесу, створити сприятливе економічне середовище та однакові для всіх учасників “правила гри”, посилити антимонопольний контроль за цінами на матеріально-технічні ресурси, сприяти формуванню реальних ринкових цін, які складаються під впливом попиту і пропозиції та спроможні вирівняти пропорції міжгалузевого обміну.

Список літератури. 1. Малік М.И. Конкурентоспроможність аграрних підприємств: методологія і механізми : монографія / М.И. Малік, О.А. Нурна. – К. : ННЦІАЕ, 2007. – 270 с. 2. Саблук П.Т. Стабільні економічні умови як фактор послідовного підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва / П.Т.Саблук // Економіка АПК. – 2003. -№ 1. -С. 12-17. 3. Білоусько Я. К. Тенденції і напрями розвитку техніко-технологічного забезпечення аграрного виробництва / Я. К. Білоусько // Агроінком : Аграрний інформаційний науково-виробничий журнал. -К. : "Агропромінвест-інтернешнл". – 2007. – №5/6. С. 46-51. 4. Сільське господарство України за 2012 рік: статистичний збірник / Державна служба статистики України: за ред. Н.С.Власенко. – К., 2013. – 402 с. 5. Купівля матеріально – технічних ресурсів для виробничих потреб сільськогосподарськими підприємствами у 2012 році: статистичний бюлетень / Державна служба статистики України: відп. за вип. О.М.Прокопенко. – К., 2013. – 44 с.

Надійшла до редакції 25.10.2013

УДК 631.173:[631.15:65.011.4]

Проблеми технічного забезпечення аграрних підприємств в контексті підвищення їх конкурентоспроможності / Білоусько Т. Ю. // Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства – Харків: НТУ «ХПІ». – 2013. – № 52(1025). – С. 7–12. – Бібліогр.: 5 назв.

В статье рассмотрено современное состояние технического обеспечения аграрных предприятий и определены основные проблемы обновления машинно – тракторного парка предприятий. Проанализирована взаимосвязь наличия материально – технических ресурсов и эффективности сельскохозяйственного производства. Обоснованы основные направления обеспечения аграрных предприятий сельскохозяйственной техникой с целью повышения их конкурентоспособности.

Ключевые слова: материально- техническое обеспечение, основные средства, сельскохозяйственная техника, амортизация, лизинг, аграрная политика, эффективность, конкурентоспособность.

The modern condition of the agrarian enterprises technical providing had considered and the basic problems of updating enterprises machine – tractor park had identified. Interconnection of materially – technical resources presence and agricultural production efficiency had analyzed. Basic directions of agrarian enterprises providing an agricultural technique with the purpose of their competitiveness increasing had grounded.

Keywords: materially – technical providing, fixed assets, agricultural technique, depreciation, leasing, agrarian policy, efficiency, competitiveness.

УДК 338.246.8:338.436

Н. В. БІЛОШКУРСЬКА, канд. екон. наук, доц., Уманська філія ПВНЗ «Європейський університет», Умань

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АГРОПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

У статті вивчено зв'язок функціональної структури з основними функціями економічної безпеки підприємства. Визначено головну мету та основні цілі економічної безпеки підприємства. Досліджено особливості формування економічної безпеки агропромислових підприємств з позиції функціонального підходу. Виокремлено ресурсну, фінансову та інноваційну функціональні складові економічної безпеки агропромислового підприємства.

Ключові слова: економічна безпека, підприємство, функціональна складова, функція.

Вступ. Економічна безпека підприємства може трактуватися як стан його захищеності від негативного впливу чинників зовнішнього і внутрішнього походження, що досягається шляхом ефективного використання виробничих ресурсів, адаптації до змін, розробки та реалізації стратегічних напрямів розвитку для забезпечення стійкого функціонування та гармонізації власних інтересів з інтересами суб'єктів зовнішнього середовища. Економічна безпека підприємства з одного боку є його внутрішнім станом, а з іншого – тісно пов'язана з безпекою галузі, регіону, національної економіки, зовнішньоекономічних взаємозв'язків тощо.

Аналіз останніх досліджень та літератури. Функціональний підхід у дослідженнях економічної безпеки підприємства досить поширений, оскільки передбачає її декомпонувати за функціональними складовими. Серед учених-